Tips

Allmänt

Arren är gjorda för att låt för låt visa flera exempel på olika rytmer och stilar. De första låtarna är enklast möjliga. I slutet av boken har Money Honey och Lookin' Out My Window fullt tänkbara stämmor för till exempel trummor och bas. Låtarna visar också olika kompsätt inom jazz och rock och en god idé kan vara att lyssna på jazz- och rocklåtar på lektionerna: Var finns basen? Hur gör trummorna?

Låtarnas former är så enkla som möjligt men kan gärna utvecklas – fler sångverser och kanske fler solon. Att lyssna efter formen i aktuella hitlåtar kan vara lärorikt. Vad är en vers? Samma musik men ny text. Vad är en refräng? Samma melodi och samma text. Vad heter de andra eventuella delarna? Och så vidare.

De soloinstrument som spelar på varje låt är valda för att ge lite variation utifrån vad som passar låten. I en rocklåt som Money Honey passar det bra med gitarr som soloinstrument. Men allt är möjligt. Här under extramaterialet finns alla låtarnas melodier i Bb, Eb och basklav (med tabulatur för elbas). Experimentera utifrån de instrument som gruppens deltagare spelar!

Instrumentera efter behov. Om det finns två klaviaturer så kan en av dem dubbla eller ensam spela gitarr 1. På så sätt får keyboardisterna träna på rörligare rytmer och mer melodiska figurer.

Första låten

Ta det lugnt med inlärningen – alltid, men framför allt här. Låt alla spela sina toner eller ackord med bara halvnoter, sedan med bara fjärdedelar, eller låt halva gruppen spela fjärdedelar. Eller låt halva gruppen ha melodins rytm, resten halvnoter (eller fjärdedelar) och så vidare så att alla får in pulsen – fjärdedelar och åttondelar – i kroppen.

Om det ändå är svårt att få ihop de olika rytmerna, låt alla spela med i melodirytmen! På så sätt blir det i alla fall samspel och en låt.

Vänj gradvis alla vid att känna en puls och att känna fjärdedelarna, halvnoterna och helnoterna mot pulsen. Hitta på övningar som att sitta i ring och klappa var sitt slag i en puls och/eller räkna varsin siffra ”1 2 3 4, 1 2 3 4” och så vidare.

Gör egna ”låtar” under förövningarna, exempelvis spelar alla fjärdedelar samtidigt som någon läser en text rytmiskt.

Andra låten

Melodin ligger lite ovanligt i förhållande till ackorden; den som spelar/sjunger melodin kan behöva lite ”dirigentliknande” stöd.

Add9-ackordet på gitarr som används här har fördelen av att se ut exakt som **Em** men på andra strängar. **Add9**-ackord är mycket vanliga i pop och fungerar utmärkt här. Fler add9:or kommer senare i låten.

Joshua Fit The Battle

Den första versionen består av enbart upprepade refränger (med ett solo som kontrast). Versen har en annan ackordföljd än refrängen: refrängen har Am – Am – E – Am och versen Am – Am – Am – E, Am – Am – E – Am. När refrängen ”sitter” bör det gå att lära ut versen på gehör, alltså att visa ackorden och spela ackordföljden några gånger.

Formen i den något snabbare versionen på inspelningen:

Refräng **Vers** **Refräng** **Solo** **Vers** **Refräng**
(Break) (Break)

Gitarr 1 går att utföra på exempelvis flöjt i stället. Om ni använder akustiska gitarrer kan gärna tre eller fyra sådana spela samma sak – plus eventuella melodiinstrument.

Det här är den första låten som har körer. Körerna är förstås valfria och kan göras på många andra sätt. Det som finns på inspelningen är förstås bara förslag.

Bär ner mig till sjön

Bei mir bist du schön eller på jiddisch Bei Mir Bistu Shein är en känd gammal låt, skriven 1932 av Jacob Jacoms (text) och Shalom Secunda till musikalen ”I Would if I Could”. Den svenska texten är skriven av Tage Danielsson.

Låtens form är den klassiska **AABA** eller vers – vers – stick – vers: vi får höra något nytt (första versen), vi får det upprepat, sticket är en kontrast och sedan kommer vi hem till versen igen. Ett otal jazzlåtar, musikallåtar och poplåtar bygger på den formen och typiskt för den är att A1 (första versen) slutar med en takt tonika (Am) och en takt dominant (E) – eller en variant av detta; här skulle en sådan variant kunna vara Am, F, Bm7♭5, E7 – medan A2 slutar med två takter tonika. Det kan också varieras. I den här låten där sticket börjar på Dm kunde de två takterna innan sticket ha varit Am – A7.

Låtens form på inspelningen är **AABA**, **AABA**. (Andra varvet inleds med solo i de två första A-delarna.) För den som har spelat lite jazz känns det naturligt att spela ett E-ackord i första varvets sista A-dels sista takt. Att skriva ut detta skulle ha krånglat till notbilden – men en fungerande grupp kan lära sig det när resten av låten har satt sig.

Wayfaring Stranger

Noteringen av melodin är kanske inte det mest lättbegripliga som har skapats – men det finns ett skäl: melodin är rätt lång och inte helt självklar. I början kan det räcka med att sjunga melodins första hälft två gånger med olika text. När allting börjar sitta är det lättare att gå vidare med resten.

Gitarr 1: Halvnoter på tonen E kan vara en ännu lättare stämma. En annan variant finns här på sidan.

Melodin sjungs på inspelningen (före solot) genom att den första halvan dubbleras, fast med en annan text. Slutet av melodin går högre upp och är kanske svårare att lära in. Den som vill sjunga hela melodin "som den ska vara" kan lyssna efter solot på inspelningen.

På inspelningen finns också körer. Körerna, den distade kompgitarren och det hårt distade solot är tänkta att dra åt Neil Young-hållet. Med rent gitarrsound blir låten betydligt snällare.

Amazing Grace

En alternativ spelstämma finns här på webbsidan. Körer finns på inspelningen och är dubblerade med synt. Noter finns för den som vill testa.

Money Honey

Det här är en pastisch på en Chuck Berry-låt i slow motion-tempo. Ackordföljden kan beskrivas som den "enklaste" formen av blues – ackordbytena kommer så sällan som möjligt. En "Berry-tolva" säger folk ibland för att beskriva ackordföljden. I A-dur:

A A A A
D D A A
E E A A

Det som kanske blir svårt är att hålla reda på de sex takter A som kommer i rad i slutet av varje vers och början i nästa.

Breaken i början, mitten och slutet av låten har ackordföljden:

A D A A (och sen vidare till D och så vidare).

På inspelningen finns ett piano som bara "hackar" åttondelar genom hela låten utom i breaken. Pianot spelar bara två toner i varje ackord, grundton och kvint, och de tonerna ligger så här:

A-dur	D-dur	E-dur
E	D	E
A	A	B

En gitarr eller synt kan gärna dubblera basstämman. Basen kan gärna spela åttondelar (helt enkelt ta om varje ton två gånger).

Summertime

Summertime kommer från Gershwins opera Porgy and Bess och har sjungits in i ett antal versioner. Kompet i den här versionen är närmast jazzartat och sången visar influenser från Janis Joplin. Körerna är däremot lånade från popgruppen The Zombies version från mitten av 1960-talet – en version som för övrigt är unik eftersom den går i tretakt.

Looking Out My Window

En countrypastisch med lämpligt sorgsen text. Tre ackord och en melodi som är lätt att minnas. Ett ställe kan vara lite krångligt på gitarr: det snabba bytet i sista takten. Här är det smart att använda lösa strängar som det står i noterna – för övrigt ett mycket vanligt knep på gitarr.

Bas: gångarna upp och ned mellan ackorden är roliga men inte nödvändiga. En enklare basstämma kan skapas genom att spela växelbas så här:

D-ackord: D på A-strängens femte band och sedan lös A-sträng

A-ackord: A på E-strängens femte band och sedan lös E-sträng

G-ackord: G på D-strängens femte band och sedan lös A-sträng

Trumstämman kan göras lättare genom att skippa cymbalen på tvåan och fyran i takten.

Två extrastämmor finns på inspelningen:

- En diskret, ”osynlig”, orgel binder ihop låten genom att bara lägga treklangens toner och hålla kvar dem till nästa ackordbyte.
- En gitarr med strängarna dämpade genom att gitarristen lägger handen mot strängarna alldeles vid stallet, spelar ”Johnny-Cash”-gitarr: Mors-lilla-olle-rytmen, fast med paus på ettan i varje takt: (paus) lilla olle, (paus) lilla olle, och så vidare.

Mellan sångfraserna kommer korta instrumentala fills. På inspelningen är det en gitarr men det går bra med andra instrument. Under solot som spelas på syntetisk violin, ligger fillsen en oktav lägre ned.

En sångstämma (en ters under melodin) kommer in i andra versens sista fras och fortsätter efter solot genom hela sista versen. Noter finns här på sidan.

LÅTARNAS TEMPON PÅ INSPELNINGARNA

Första låten **96**
Andra låten **84**
Joshua Fit The Battle **80** och **96**
Bär ner mig till sjön **90** och **116**
Wayfaring Stranger **80**
Amazing Grace **78**
Money Honey **96** och **124**
Summertime **80**
Lookin' Out My Window **98**